

**О.А. ПАНЧЕНКО
В.Г. ПАНОК
А.В. КАБАНЦЕВА**

**ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДИТИНИ
У МЕНТАЛЬНОМУ ВИМІРІ**

Київ
КВІЦ
2025

УДК 159.9:616:004

DOI:

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Українського науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи НАПН України
(протокол № 8 від 21.08.2025 р.) та Вченою радою ДНП «Науково-
практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»
(протокол № 3 від 17.10.2025 р.)*

Рецензенти:

Спирін О.М. дійсний член (академік) НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Волосовець О.П. член-кореспондент НАМН України,
доктор медичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Найдьонова Л.А. член-кореспондент НАПН України,
доктор психологічних наук

Піроженко Т.А. член-кореспондент НАПН України,
доктор психологічних наук, професор

Різун В.В. доктор філологічних наук, професор

Панченко О.А., Панок В.Г., Кабанцева А.В.

Інформаційна безпека дитини у ментальному вимірі: монографія.

К.: КВІЦ. 2025. 248 с.

ISBN

У монографії представлено авторський погляд на стан інформаційної безпеки дитини у контексті сучасних суспільних процесів. Розглянуто роль інформації у психічному здоров'ї дитини, потреби дитини в інформаційній безпеці, особливості інформаційної безпеки дитини у турбулентному середовищі. Наведено розуміння поняття «інформаційний комфорт дитини» з детальною характеристикою його принципів. Охарактеризовано інформаційну соціалізацію в системі інформаційного комфорту та проаналізовано засоби масової комунікації як одного з факторів останнього. Розглянуто міжнародні нормативно-правові документи щодо забезпечення інформаційної безпеки дитини, особливостей державного управління та ювенальної юстиції в Україні. Висвітлено нове поняття «інформаційно-постраждала дитина», формати відновлення інформаційно-постраждалої дитини включно з клінічними аспектами. Особлива увага приділена публічному управлінню у системі збереження психічного здоров'я дітей.

Книга розрахована на широке коло вчених та практиків, зокрема психологів, лікарів, управлінців, викладачів та студентів, а також читачів, які цікавляться проблематикою інформаційної безпеки дитини, зміцнення психічного здоров'я в умовах турбулентного часу.

УДК 159.9:616:004

DOI:

ISBN

© Панченко О.А., Панок В.Г., Кабанцева А.В.

*ДНТ «Науково-практичний медичний
реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»
м. Київ, вул. Введенська, 17*



*Монографія підготовлена за результатами
науково-дослідної роботи «Методологічні засади
короткострокової реабілітації й абілітації дітей та
підлітків, які зазнали гострого стресу під час війни».*

Номер держреєстрації - 0123U100337.



*Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52А*

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	13
ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДИТИНИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ	
1.1. Роль інформації у психічному здоров'ї дитини	21
1.2. Потреба дитини в інформаційній безпеці та роль суспільства у її забезпеченні	31
1.3. Інформаційна безпека дитини в турбулентному середовищі	39
1.4. Штучний інтелект і розвиток дитини в сучасному світі	55
1.4.1. Штучний інтелект – історія соціального міфу (соціальна міфологія)	56
1.4.2. Короткий історичний огляд явища штучного інтелекту	57
1.4.3. Штучний інтелект як суспільне явище	61
1.4.4. Психологічне у змістовлення феномену штучного інтелекту	64
Список використаних джерел	71
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО КОМФОРТУ ДИТИНИ	
2.1. Принципи інформаційного комфорту дитини	80

2.2.	Інформаційна соціалізація в системі інформаційного комфорту дитини	95
2.3.	Засоби масової комунікації як фактор інформаційного комфорту дитини	110
	Список використаних джерел	125

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ

3.1.	Міжнародні нормативно-правові документи щодо забезпечення інформаційної безпеки дитини	132
3.1.1.	Базові стандарти	132
3.1.2.	Стандарти забезпечення інформаційної безпеки дітей у ЗМІ	139
3.1.3.	Інформаційна безпека дітей у мережі Інтернет	144
3.2.	Державне управління у сфері інформаційної безпеки дитини в Україні	150
3.3.	Ювенальна юстиція в забезпеченні прав дитини	156
	Список використаних джерел	170

РОЗДІЛ 4. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОСТРАЖДАЛОЇ ДИТИНИ

4.1.	Про поняття «інформаційно-постраждала дитина»	176
4.2.	Формати відновлення інформаційно-постраждалої дитини	186
4.2.1.	Сутність відновлення у системі інформаційного здоров'я	186

4.2.2.	Особистісні фактори відновлення та профілактики	189
4.2.2.1.	Формування психологічної стійкості	189
4.2.2.2.	Виховання	190
4.2.2.3.	Інформаційний комфорт	195
4.2.2.4.	Самоактуалізація	197
4.3.	Клінічні аспекти відновлення інформаційно-постраждалої дитини	199
4.3.1.	Біоінфопсихосоціальна модель – сучасна парадигма у відновленні інформаційно-постраждалої дитини	199
4.3.2.	Роль клінічної психології у відновленні інформаційно-постраждалої дитини	205
4.3.3.	Практичні матеріали для роботи з інформаційно-постраждалими дітьми та їх сім'ями	213
4.4.	Публічне управління у системі підтримки психічного здоров'я дитини	219
	Список використаних джерел	230
	ВИСНОВКИ	237

ПЕРЕДМОВА



*Корченка
Олександра
Тригоровича*

*«Ми формуємо наші інструменти,
а потім наші інструменти формують нас»*

Маршалл Маклюен

Сучасна дитина народжується у світі, де інформація є не просто ресурсом, а доквіллям існування. Екрани, мережі, потоки повідомлень і цифрових образів – це не лише інструменти навчання чи розваг, а могутні чинники, які впливають на мислення, емоції та самоідентичність. Якщо раніше турбота дорослих полягала в тому, щоб захистити дитину від фізичних небезпек, то сьогодні дедалі актуальнішим стає питання – як уберегти її свідомість і психіку від інформаційних загроз.

Інформаційна безпека у ментальному вимірі – це не лише про фільтри чи паролі, а, насамперед, про здатність мислити критично, розуміти емоційний вплив контенту, відрізнити істинне від штучного. Ця книга покликана допомогти дорослим – педагогам, батькам, психологам – побачити глибші аспекти інформаційного впливу та сформувати культуру ментальної стійкості дитини в цифрову епоху.

В сучасному суспільстві інформація стала головним ресурсом і водночас – головним ризиком, а сучасна дитина

занурена у потік повідомлень, зображень, відео та новин. Те, що ще десять років тому було винятком, тепер – частина дитячого життя: планшети, смартфони, навчальні програми, спілкування в мережі. Цей новий світ відкриває великі можливості, але водночас – і небезпеки, які раніше не мали такого масштабу. Саме тому поява книги «Інформаційна безпека дитини у ментальному вимірі» є надзвичайно своєчасною. Вона не лише аналізує, як захистити дитину від шкідливого впливу інформації, а й формує цілісне бачення того, як виховати людину, здатну мислити самостійно, перевіряти факти й не піддаватися маніпуляціям.

Автори книги поєднали психологію, педагогіку, медицину й сучасні знання про інформаційні технології, щоб показати, що справжня безпека – це не заборони, а виховання усвідомленої особистості. З позиції інформаційного простору, як чинника впливу на дитину, книга починається з пояснення про те, що інформаційний простір – це не просто новини чи телебачення. Це вся система повідомлень, образів і символів, які щодня оточують дитину – від мультфільмів і реклами до соціальних мереж.

Інформація формує уявлення про добро і зло, про успіх, красу, любов, людяність. Вона може підтримувати розвиток дитини, а може – спотворювати сприйняття світу, викликати страх, агресію або залежність. Автори наголошують на тому, що велика частина інформаційного простору сьогодні належить великим компаніям, які керуються не виховними, а комерційними інтересами. Їхня мета – не розвиток дитини, а привернення уваги й утримання її якомога довше. У цьому прихована небезпека, бо дитина втрачає здатність розрізняти реальне й вигадане, звикає до поверхневого мислення, стає вразливою до нав'язаних думок. Книга підкреслює, що завдання держави, школи й родини – не закрити доступ до світу, а навчити дитину орієнтуватися в ньому, розуміти, що таке правда, маніпуляція, прихована реклама чи психологічний тиск.

З позицій правових основ захисту дитини в інформаційній сфері автори розглядають закони, міжнародні угоди та державні документи, які визначають право дитини на безпечне інформаційне життя. Йдеться про міжнародні декларації, що гарантують право людини на свободу думки й інформації, але водночас вимагають, щоб ця свобода не шкодила психіці дитини.

Автори звертають увагу на необхідність створення в Україні єдиної державної системи інформаційного виховання, яка має навчати дітей, батьків і педагогів правилам безпечної поведінки у цифровому світі. Це означає – формувати не лише технічну грамотність, а й культуру спілкування, уміння розпізнавати брехню, критично мислити, розуміти відповідальність за власні слова й дії в мережі. Правові норми, за логікою авторів, повинні захищати не лише від злочинців чи шахраїв, а й від надмірного інформаційного тиску, пропаганди, маніпуляцій і небезпечного контенту.

З позицій психологічних аспектів впливу інформації у книзі детально пояснюється, як саме вона впливає на дитячу психіку. Надлишок повідомлень, особливо емоційно насичених – про страх, насильство, скандали – може призводити до постійного відчуття тривоги, дратівливості, розладів сну, втрати інтересу до навчання. Дитина, яка постійно перебуває під впливом екрана, звикає отримувати швидкі враження. Їй важко зосередитися, читати довгі тексти, запам'ятовувати інформацію. Автори називають це інформаційною втомою – станом, коли мозок перевантажений і не може адекватно відокремлювати головне від другорядного. У цьому контексті книга дає поради для педагогів і батьків: обмежувати кількість екранів; навчати дитину перевіряти джерела; пояснювати, що не все в мережі – правда; підтримувати живе спілкування та творчість.

Таким чином формується інформаційна стійкість – здатність не втрачати внутрішній баланс у потоці подій і не

піддаватися паніці. Особливе місце в книзі займає модель, яка пояснює, як допомогти дитині відновитися після негативного інформаційного впливу. Автори називають її комплексною, оскільки вона враховує чотири складові:

- біологічну, тобто фізичний стан і реакції організму;
- психологічну, що включає думки, почуття й поведінку;
- соціальну, пов'язану з родиною, школою, друзями;
- інформаційну, яка описує взаємодію з потоком даних і повідомлень.

Таке поєднання дозволяє зрозуміти, що дитина – не споживач інформації, а жива система, яка відчуває, реагує, потребує підтримки. Для вчителів і психологів ця модель може стати практичним інструментом: допомагає оцінити, чи перетворилася дитина, чи потребує вона відпочинку від екрана, чи має достатньо реального спілкування. У ширшому сенсі – це заклик будувати школи, де не лише навчають, а й дбають про душевний стан учнів.

З державницьких позицій одним із ключових висновків книги є те, що захист дитини в інформаційній сфері – це питання національної безпеки. Автори переконують, що за умови, якщо держава не створить систему виховання інформаційної культури, то зовнішні впливи заповнять цю порожнечу. Тому вони пропонують запровадити Національну програму інформаційного виховання дітей та молоді, яка об'єднає такі три напрями: освітній – навчити розуміти й оцінювати інформацію; психологічний – навчити зберігати емоційну рівновагу; громадянський – виховати відповідальність за власну позицію в інформаційному просторі. З цих позицій книга може стати основою для державних програм, які поєднують школу, університети, медіа та родини у спільній меті – вихованні свідомого громадянина, що мислить самостійно.

Книга також відкриває новий напрям у вітчизняній науці. Вона поєднує технічні підходи до кіберзахисту з глибоким

розумінням психології людини та закладає міждисциплінарні зв'язки. Це перший приклад, коли безпека розглядається не як набір технологій, а як стан свідомості, емоцій і культури. Її практична користь полягає в тому, що вона дає конкретні рекомендації для педагогів, психологів, управлінців і батьків.

На основі цього дослідження можна створювати навчальні програми, проводити тренінги, розробляти нові підходи до захисту дітей від інформаційних перевантажень. Книга допомагає усвідомити те, що безпека – це не лише паролі й технічні системи, а гармонійна взаємодія людини з інформаційним простором.

З позицій міждисциплінарності особливість цієї праці є її всеохопність. Автори поєднали знання з різних галузей: педагогіки, психології, медицини, соціології, філософії та інформаційних наук. Саме завдяки цьому книга здатна об'єднати різних фахівців навколо однієї мети – створення безпечного і здорового інформаційного простору для майбутніх поколінь. Для науковців це приклад того, як технічна і гуманітарна думка можуть доповнювати одна одну, коли йдеться про захист людини. Для педагогів – це орієнтир, як навчати дітей користуватися інформацією не для розваг, а для розвитку. Для держави – це стратегічний дороговказ, як виховувати покоління, здатне не лише споживати, а й створювати змістовний, чесний інформаційний простір.

Книга може стати основою для нових навчальних курсів: «Психологія інформаційної безпеки», «Цифрова культура», «Етика спілкування в мережі» тощо. Вона вже сьогодні здатна змінювати освітні підходи: від простого користування технікою – до усвідомлення наслідків інформаційних дій. Для науковців ця праця відкриває перспективи досліджень у галузі впливу інформації на емоційний розвиток дітей, формування інформаційного мислення, створення методів психологічного відновлення після інформаційного стресу. Це перехід до

нової науки – науки про гуманітарну безпеку інформаційного простору, де головна мета – не контроль, а розвиток людини.

Підсумовуючи, хочу сказати що ця книга може стати джерелом натхнення для науки і суспільства. «Інформаційна безпека дитини у ментальному вимірі» – це не просто наукова праця, а духовно-інтелектуальний дороговказ для нашого суспільства. Вона нагадує, що найцінніше, що ми маємо, – це свідомість дитини, її здатність мріяти, відчувати, мислити й любити. Захист цієї свідомості – не лише справа родини чи школи, а завдання держави, науковців і кожного громадянина. Ця книга надихає нас створювати такі інформаційні системи, які не руйнують, а допомагають людині розвиватися. Вона пробуджує віру у те, що наука може не лише запобігати загрозам, а й зцілювати суспільство – через мудрість, співчуття і справедливість. Тому ця праця заслуговує не просто на увагу, а на визнання як один із наріжних каменів сучасної гуманітарної безпеки України.

**Член-кореспондент НАН України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України
в галузі науки і техніки,
доктор технічних наук,
професор**



О.Г. Корченко

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВООЗ	– Всесвітня організація охорони здоров'я
ВРУ	– Верховна Рада України
ГІБ	– Громадська інформаційна безпека
ГО	– Громадська організація
ЕСОЗ	– Електронна система охорони здоров'я
ЄКПЛ	– Європейська Конвенція з прав людини
ЄС / EU	– Європейський Союз / European Union
ЗВО	– Заклад вищої освіти
ЗМІ	– Засоби масової інформації
ЗМК	– Засоби масової комунікації
ЗОЗ	– Заклад охорони здоров'я
ІБД	– Інформаційна безпека дитини
ІГ	– Інформаційна гігієна
ІЗ	– Інформаційне здоров'я
ІКТ	– Інформаційно-комунікаційні технології
ІП	– Інформаційне право
ІПБ	– Інформаційно-психологічна безпека
ІПД	– Інформаційно-постраждала дитина
ІС	– Інформаційне середовище
КМУ	– Кабінет Міністрів України
МВС	– Міністерство внутрішніх справ
МОЗ	– Міністерство охорони здоров'я
НАН	– Національна академія наук
НАПН	– Національна академія педагогічних наук
НПП	– Науково-педагогічні працівники
ОАД	– Організація американських держав
ОБСЄ	– Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ООН	– Організація Об'єднаних Націй

ПК	– Персональний комп'ютер
ПТСР	– Посттравматичний стресовий розлад
СК	– Сімейна конференція
СОПЗ	– Система охорони психічного здоров'я
США	– Сполучені Штати Америки
ТБ	– Телебачення
ШІ / AI	– Штучний інтелект / Artificial intelligence
ЮНЕСКО / UNESCO	– Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури / UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ЮНІСЕФ	– Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (UNICEF – United Nations International Children's Emergency Fund)
GPT	– Generative pre-trained transformer (генеративний попередньо тренований трансформер – варіант штучного інтелекту)
LLM	– large language model (велика мовна модель)
UK	– United Kingdom (Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії)
US / USA	– The United States (Сполучені Штати) / United States of America (Сполучені Штати Америки)

ВСТУП

*Дитяча краса криється у тому, що з кожною дитиною
все оновлюється і світ заново постає на суд Божий.*

Гілберт Честертон

Діти – головний ресурс ефективного розвитку суспільства та міцності держави. Від успішного ментального розвитку, соціалізації молодого покоління залежить майбутнє – буде воно щасливим, чи сірим та непоказним. Інформаційна безпека є одним із головних чинників благополуччя дитини, адже вона стосується захисту її життєво важливих інтересів. Неправдива, неповна, невчасна інформація може нанести шкоду. Нині, коли на території України ведуться повномасштабні бої, війна триває і в інформаційному просторі. У складні для нашої країни часи важливо захистити себе не лише фізично, а й інформаційно, акцентуючи увагу в першу чергу на дітях.

Усвідомлення інформаційних загроз в умовах гібридної війни спричинило пильну увагу до інформаційної безпеки. Дитина, будучи специфічним членом суспільства, виступає, тим не менш, повноцінним учасником інформаційних відносин, і має перебувати у такому стані захищеності, в якому відсутні ризики, пов'язані з заподіянням інформацією шкоди її здоров'ю, фізичному, психічному, духовному, моральному розвитку.

Необхідна розробка ефективної системи заходів, яка дозволила б, по-перше, забезпечити інформаційну безпеку і, по-друге, використовувати всі наявні засоби з метою формування гармонійної особистості, розвитку позитивних психологічних установок та продуктивної просоціальної поведінки у молодого покоління, тобто формування передумов для забезпечення повноцінного психічного здоров'я.

Дана монографія, що складається із чотирьох логічно пов'язаних розділів, спрямована на систематизацію знань про інформаційну безпеку дитини, осмислення результатів власних

досліджень з метою вироблення стратегії та тактики вирішення цього надзвичайно злободенного питання.

Дослідження будь-якого складного явища може бути успішним лише за наявності системи понять, завдяки яким розкриваються сутнісні елементи досліджуваного явища. Перший розділ монографії присвячено саме обговоренню базових понять, що стосуються інформаційної безпеки дитини, критеріїв оцінки стану інформаційної безпеки, аналізу впливу інформаційного середовища на психічне здоров'я дітей. Особлива увага сконцентрована на потребах дитини в інформаційній безпеці, системному підході в її забезпеченні.

Наголошено, що суспільство зараз переживає «епоху турбулентності», що характеризується нестабільністю світової системи взагалі, суспільно-політичної ситуації в окремо взятій країні, інформаційного середовища. Нестабільність останнього потребує особливого підходу до розгляду інформаційної безпеки дитини, адже у стані турбулентності інформаційне середовище стає реальним джерелом загроз інформаційній безпеці як у масштабах держави і суспільства, так і окремої особистості. Інформаційне середовище не завжди пропонує істинні цінності, а підміняє їх на систему символів та ілюзорних норм. Наведено причини труднощів виявлення загроз такого інформаційного середовища.

У другому розділі монографії розглянуто сучасні тенденції інформаційного комфорту дитини. Комфорт для дитини означає створення найбільш сприятливих умов, що забезпечують її повноцінний розвиток і задовольняють основні потреби – фізичні, емоційні, соціальні та пізнавальні. Комфорт є важливою складовою якості життя, і, у широкому загалі, є синонімом поняття «благополуччя» – «життя в достатку й спокої; добробут, щастя». Втім, у інформаційній площині комфорт має своє специфічне трактування. Детально охарактеризовано структуру інформаційного комфорту, де інформаційна безпека є одним із головних складових. У досягненні інформаційного комфорту дитини важливими є три головні аспекти інформаційної безпеки:

задоволення інформаційних потреб; непорушність статусу інформації протягом її життєвого циклу; захист від негативного інформаційного впливу.

У системі інформаційного комфорту дитини дуже важливою є інформаційна соціалізація. Сучасні зміни характеру інформаційного середовища призводять до розпаду сформованої соціальної структури дитинства і принципової зміни соціальної ситуації розвитку дитини. Виникає нова психологічна реальність, в якій відбувається зникнення меж між реальним і віртуальним світом. Відчуження від реальних соціальних практик і кооперації загрожує втратою і звуженням життєвої перспективи, незадовільним рівнем розвитку саморегуляції й самоорганізації, зниженням особистісного потенціалу дітей. В умовах виникнення нової форми інформаційної соціалізації молодого покоління, пов'язаної з серйозними ризиками, суспільство зацікавлене у створенні надійної системи управління ризиками та превенції всіх видів девіантної поведінки та порушень розвитку дітей та підлітків. Розглянуті ключові завдання державної політики на основі широкого діапазону інформаційних та освітніх ресурсів і можливостей в умовах цифрового дитинства та інформаційної соціалізації. Важливо враховувати ризики, пов'язані з віковими психологічними особливостями дітей. Останні, включаючи особливості пізнавальної діяльності, розумового розвитку і переживання дитиною життєвих подій, ступінь вразливості та вибірковість чутливості дитини до впливу шкідливого контенту, психологічне благополуччя та ступінь готовності до наслідування моделей поведінки, виступають інваріантом, що обумовлює характер впливу інформаційного середовища. Врахування вікових особливостей дозволить не тільки здійснити психологічно грамотну класифікацію інформаційної продукції, а й визначити вимоги до створення інформаційного середовища, що сприяє розвитку, з урахуванням смислової, цільової та змістовної характеристик провідної діяльності дитини, ієрархії контекстів взаємодії та нелінійного характеру вікового розвитку.

Суттєвим фактором інформаційного комфорту дитини є засоби масової комунікації. Поряд із традиційними інститутами вони стають одним із найважливіших факторів соціалізації нового покоління, неформальної освіти та просвіти, певною мірою замінюючи традиційно сформовані форми соціалізації інформаційною соціалізацією. Викристалізовані ключові позитивні функції засобів масової комунікації у соціалізації дитини, що зумовлюють розвиток особистості дитини, особливість і характеристику її когнітивної, емоційної та поведінкової складових.

Основою функціонування всіх інституцій, що опікуються інформаційною безпекою дітей, є правове забезпечення. Цій темі повністю присвячений наступний розділ. Констатується, що сфера забезпечення інформаційної безпеки дітей є предметом правового регулювання великої кількості міжнародних актів, що належать до різних галузей: право людини, право масової інформації, право співробітництва у боротьбі зі злочинністю тощо. Розглянуті різнобічні аспекти міжнародно-правового регулювання: базові міжнародні стандарти; стандарти забезпечення інформаційної безпеки дітей у ЗМІ; інформаційна безпека дітей у мережі Інтернет. У продовженні наведено аналіз стану державного управління у сфері інформаційної безпеки дитини в Україні. Наголошено, що в Україні наразі відсутнє консолідоване законодавство щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів дитини, тим більше, нерегульовані інформаційні правовідносини щодо захисту й забезпечення законних інтересів дітей в інформаційній сфері. Наведена класифікація видів інформаційної безпеки дитини, яка може полегшити дослідження та втілення основних засад у державну інформаційну політику, нормативно-правові акти, практику правозастосування.

В окремому підрозділі розглянуто поняття «ювенальна юстиція». Підкреслено, що ювенальна юстиція знаходиться у складній системі забезпечення прав дитини, що включає суспільство та суспільні відносини; державу; правову систему. Наведено аналіз моделей ювенальної юстиції: державницька, адміністративна, судова, соціальна, церковна, плюралістична.

Відмічено, що ефективним засобом досягнення мети ювенальної юстиції є медіація, яка сьогодні впроваджена в систему ювенальної юстиції багатьох країн світу. Наведені приклади міжнародного правового регулювання медіації, застосування її у різних країнах.

Важливим атрибутом ювенальної юстиції є ювенальна превенція. Наведено тлумачення поняття та виділено основні суб'єкти ювенальної превенції. Наголошено, що базові положення ювенальної юстиції лише частково відображені в чинному українському законодавстві. Актуальним залишається приведення системи ювенальної юстиції у відповідність до потреб молодого покоління і всього українського суспільства, до міжнародних зобов'язань держави у сфері захисту прав дитини.

Останній розділ монографії відображає авторське бачення науково-практичних аспектів відновлення «інформаційно-постраждалої дитини». Останнє є поняттям, що введено вперше. Наведено всебічний аналіз даного феномену. Підкреслено, що «інформаційно-постраждала дитина» не є клінічним терміном. Він висвітлює уявну проблему, а не остаточний стан, потенційно відображаючи труднощі дитини у практичному використанні інформації через різні фактори. Останні можуть варіювати від затримки розв'язання проблем до ефектів інформаційного переважанення або навіть емоціонального дистресу.

Формати відновлення інформаційно-постраждалої дитини розглянуто з трьох точок зору: особистісні фактори; клінічна медико-психологічна реабілітація; публічне управління. У першому випадку увага зосереджена на таких складових: формування психологічної стійкості; виховання; інформаційний комфорт; самоактуалізація.

Клінічні аспекти відновлення інформаційно-постраждалої дитини розглянуто у наступних аспектах: біоінфопсихосоціальна модель відновлення здоров'я з аналізом нормативних документів; застосування медичної, психологічної, педагогічної та соціальної моделей психотерапії; роль клінічної психології у відновленні інформаційно-постраждалої дитини з наведенням

типових клінічних випадків; практичні матеріали для роботи з інформаційно-постраждалими дітьми та їх сім'ями.

Підрозділ «Публічне управління у системі збереження психічного здоров'я дітей» підбиває підсумок авторського дослідження. Наведено аналіз основних аспектів публічного управління: розробка та впровадження національної стратегії з психічного здоров'я дітей; створення та підтримка сприятливого середовища; розробка та впровадження програм психопрофілактики та психосоціальної реабілітації.

Бажаємо читачам отримати задоволення від перегляду представленого матеріалу, усвідомлення викладеної інформації та залучення її для подальших власних пошуків у вирішенні проблемних питань.